

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.2.2011
KOM(2011) 52 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Odpowiedź na sprawozdania grup ekspertów: ds. oceny śródkresowej siódmego programu ramowego w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji oraz ds. oceny śródkresowej mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Odpowiedź na sprawozdania grup ekspertów: ds. oceny śródkresowej siódmego programu ramowego w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji oraz ds. oceny śródkresowej mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka

1. KONTEKST

Decyzja nr 1982/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. dotycząca siódmego programu ramowego Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007-2013), czyli 7PR¹ ustanawia w art. 7 ust. 2 podstawę prawną opartej na danych śródkresowej oceny programu ramowego oraz jego programów szczegółowych, która ma być przeprowadzona z pomocą zewnętrznych ekspertów nie później niż w 2010 r. Zgodnie z decyzją ocena ta ma dotyczyć jakości prowadzonej działalności badawczej, jak również jakości wdrażania i zarządzania oraz postępów w realizacji wyznaczonych celów. Ocenę można było również oprzeć na wynikach szeregu dodatkowych ocen, w tym oceny śródkresowej podobszaru technologii informacyjno-komunikacyjnych².

Na mocy decyzji Komisji³ ustanawiającej szczegółowy zakres działania mianowano dziesięciu członków grupy powołanej w celu przeprowadzenia odpowiedniej oceny śródkresowej. Grupie przewodniczył Rolf Annerberg, dyrektor generalny szwedzkiej rady naukowo-badawczej ds. środowiska, nauk rolniczych i planowania przestrzennego. Sprawozdanie grupy, złożone 12 listopada 2010 r., opublikowano w sieci internetowej⁴.

W myśl decyzji nr 1982/2006/WE⁵ oraz wyszczególnionych w niej programów w zakresie współpracy⁶ oraz możliwości⁷ wymagane było również przeprowadzenie do roku 2010 oceny wdrażania mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka (RSFF) dokonanej przez grupę niezależnych ekspertów. Wyniki oceny śródkresowej mechanizmu RSFF powinny zostać przedstawione przez Komisję w formie sprawozdania dla Rady i Parlamentu Europejskiego, na podstawie którego mogą one podjąć decyzję o uwolnieniu drugiej transzy zarezerwowanych środków wkładu finansowego UE (w kwocie do 500 mln EUR) na lata 2011-2013⁸. Sprawozdanie grupy niezależnych ekspertów złożonej z sześciu członków, której przewodniczy Erika Mann, była posłanka Parlamentu Europejskiego, zostało złożone 1 sierpnia 2010 r., i ogłoszone drogą internetową⁹.

¹ Dz.U. L 412 z 30.12.2006, s. 1.

² Zatytułowany *Catalysing European Competitiveness in a Globalising World* raport panelowy o sprawozdaniu śródkresowym z 7PR w dziedzinie TIK; kolejne istotne oceny w sferze TIK to oceny okresowe wspólnych inicjatyw technologicznych ARTEMIS i ENIAC (WIT) oraz inicjatywy „Nowoczesne technologie w służbie osobom starszym”, http://ec.europa.eu/dgs/information_society/evaluation/rtd/index_en.htm.
³ C/2009/8412-1.

⁴ <http://ec.europa.eu/research/evaluations>

⁵ Zob. załącznik II do decyzji 1982/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r.

⁶ Zob. załącznik III do decyzji Rady 2006/971/WE z dnia 19 grudnia 2006 r.

⁷ Zob. załącznik III do decyzji Rady 2006/974/WE z dnia 19 grudnia 2006 r.

⁸ Zob. załącznik II do decyzji nr 1982/2006/WE, s. 38.

⁹ <http://ec.europa.eu/research/evaluations>

Niniejszy komunikat udziela odpowiedzi na zawarte w wymienionych ocenach zalecenia¹⁰, wskazując, jakie działania Komisja zamierza przedsięwziąć a jakie już podjęła, a także wskazując punkty, co do których nie znaleziono natychmiastowego ani przekonującego rozwiązania.

Nie budzi wątpliwości fakt, iż wiele podejmowanych zagadnień, w szczególności związanych z opracowaniem i zawartością programów ramowych oraz przepisów określających zasady finansowania ich wdrożenia wykracza poza kompetencje Komisji. Wymagają one zaangażowania szerszej grupy zainteresowanych, włączając w to współpracujące państwa członkowskie, Radę oraz Parlament Europejski.

2. ODPOWIEŹ NA SZCZEGÓŁOWE ZALECENIA ZAWARTE W OCENIE ŚRÓDOKRESOWEJ 7PR

2.1. Dążąc do rozwoju europejskiej przestrzeni badawczej (ERA) oraz realizacji „Unii innowacji” i zintegrowania bazy badawczej

Kwestie koniecznego przewyższenia panującego w dziedzinie badań naukowych rozdrobnienia i zbudowania masy krytycznej w prywatnych i publicznych działaniach naukowych nie tracą bynajmniej na znaczeniu, pomimo licznych osiągnięć, takich jak WIT, systemy ERA-NET, działania z art. 185, mechanizm dofinansowania w działaniach szkoleniowych programu Marie Curie, a ostatnio – pierwszych kroków w stronę wspólnego planowania badań naukowych.

W przyszłości unijne programy badawcze muszą być w większym stopniu skoncentrowane na głównych przedmiotach badań naukowych, wiodących technologiach oraz konkurencyjności przemysłowej, ze szczególnym uwzględnieniem najpoważniejszych wyzwań społecznych. To zaś powinno prowadzić do uzyskania licznych korzyści, włącznie z bardziej spójnym określeniem priorytetów, zwiększeniem zdolności do zwielokrotniania efektów inwestycji prywatnych, podniesieniem europejskiej wartości dodanej oraz umocnieniem podstaw dla oceny wymiernych skutków.

Do takich rozwiązań powinny zmierzać wysiłki w ramach europejskiej przestrzeni badawczej, poczynszyszy od rozpoznania obszarów wspólnych bądź zbieżnych interesów, przy jednoczesnym zagwarantowaniu dalszej koordynacji mocy badawczych.

Unia Innowacji określa sposoby dążenia do inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu w duchu strategii „Europa 2020” poprzez przyjęcie strategicznej, zintegrowanej koncepcji badań i innowacji. Przygotowywana właśnie zielona księga poświęcona wytyczeniu wspólnych strategicznych ram unijnych nakładów na badania i innowacje powinna rozpętać szeroką, publiczną debatę nad naczelnymi zagadnieniami, które należy uwzględnić w przyszłych programach.

2.2. Rozwój i wdrażanie infrastruktury badawczej wysokiej jakości

Komisja przyznaje, że udoskonalenia w zakresie koordynacji 7PR z nakładami na badania naukowe ponoszonymi przez EBI oraz fundusze strukturalne posłużą poprawie finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

¹⁰ Nagłówki poniżej odnoszą się do poszczególnych zaleceń, których pełny tekst w języku angielskim można znaleźć w odpowiednich sprawozdaniach z ocen śródkresowych

Wsparcie 7PR dla nowej infrastruktury badawczej ukierunkowane jest na fazę przygotowawczą projektów ujętych w planie Europejskiego Forum Strategii ds. Infrastruktury Badawczych (ESFRI), a dotyczące niektórych z tych projektów możliwości synergii z nakładami polityki spójności zostały opracowane, a następnie upowszechnione wśród konsorcjów zaangażowanych w projekty. Komisja wyraża nadzieję, że efekty tego rodzaju synergii będą odczuwalne przed zakończeniem 7PR.

Wsparcie dla działań integrujących (I3) będzie w dalszym ciągu udzielane w ostatnich latach 7PR. Interesującą i wartą rozważenia opcją jest wzmożenie szkoleń związanych z infrastrukturą w ramach programu „Ludzie”.

W nawiązaniu do strategii „Europa 2020” do każdego infrastrukturalnego projektu badawczego można wprowadzić pakiet działań w zakresie innowacji, przyczyniający się do zwiększonego zaangażowania branży w tej materii. Program prac na rok 2012 w większym stopniu uwypukli możliwość współuczestnictwa naukowców z krajów trzecich w wykorzystaniu europejskiej infrastruktury badawczej.

Rozwój e-infrastruktury posłuży poprawie sieci kontaktów łączącej naukowców, narzędzia, zasoby wiedzy i moce obliczeniowe w całej Europie, prowadząc do pełnego scalenia wspólnej, europejskiej przestrzeni badawczej w sieci internetowej („ERA on-line”). Wpisujące się integralnie w przewodnią inicjatywę agendy cyfrowej, prace te będą kontynuowane w drugiej połowie 7PR, nie wyłączając rozwoju świadczonych on-line usług obliczeniowych i badań na szczególnie wielkich masach danych, modernizacji sieci GÉANT oraz dalszego doskonalenia infrastruktury superkomputerowej dla partnerstwa na rzecz zaawansowanych technologii obliczeniowych w Europie (PRACE)¹¹.

2.3. Dotychczasowy poziom nakładów powinno się przynajmniej utrzymać

Strategia „Europa 2020” dobitnie wskazuje na badania i innowacje jako wiodące siły napędowe społecznego postępu i dobrobytu. Na drodze do celów rzeczony strategii nie sposób uchylać się od odpowiedzi, na szczeblu UE, na istotne wyzwania, a w szczególności – jeśli mamy dotrzymać pola naszym konkurentom, którzy zapowiadają śmiało inwestycje na wielką skalę w dziedzinie badań, rozwoju oraz innowacji – wymagane jest poparcie go gwarancją odpowiednich funduszy na wiarygodnym poziomie przeznaczonych na cele ujęte we wspólne ramy badań i innowacji.

Zgodnie ze wskazaniem wyływającym z przeglądu budżetu, określenie wspólnych strategicznych ram pozwoli na skuteczniejsze wykorzystanie nakładów w sferze badań i innowacji poprzez zwiększenie towarzyszącej im unijnej wartości dodanej, ściślejsze ukierunkowanie ich na wyniki oraz zwielokrotnienie skuteczności inwestycji z pozostałych źródeł, tak publicznych, jak i prywatnych.

2.4. Potrzeba zżęcznie sformułowanej strategii

Komisja popiera to zalecenie jako zbieżne z wytycznymi zawartymi w komunikacie o Unii Innowacji w kontekście strategii „Europa 2020”.

Przyjęta w ostatnich latach praktyka polegająca na uzgadnianiu priorytetów finansowania programów ramowych z potrzebami branży w zakresie technologii, w szczególności poprzez

¹¹ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm

propagowanie europejskich platform technologicznych i wspieranie wspólnych inicjatyw technologicznych, a także partnerstw publiczno-prywatnych umożliwiła nie tylko zwiększenie użyteczności badań ujętych w program ramowy dla branży, ale również, co istotniejsze, dopomogła w zjednoczeniu sił całej branży na rzecz wspólnie obranych założeń strategii badawczej. Jak zapowiada już Unia Innowacji, przyszłe programy UE powinny w dalszym ciągu umacniać tę tendencję, przy jednoczesnym spotęgowaniu wymiany wiedzy oraz inauguracji europejskiego partnerstwa na rzecz innowacji w celu wypełnienia luki po stronie zapotrzebowania (przykładowo: poprzez ustalanie standardów, ramy prawne i reguły udzielania zamówień publicznych).

Chociaż dopiero w toku kolejnej generacji harmonogramu wydatków możliwe będzie pełne wdrożenie zobowiązań podjętych w ramach Unii Innowacji, Komisja już teraz nie szczędzi starań na rzecz zwiększenia efektów bieżącego programu ramowego w sferze innowacji. Innowacyjność pozostałych do realizacji programów działań w ramach 7PR można zwiększyć, w szczególności poprzez przeznaczanie nakładów na projekty zorientowane na bardziej rynkowe rezultaty (np. projekty o celu demonstracyjnym) oraz zwiększony nacisk na efekty innowacyjne przy ocenie wniosków. Co więcej przewiduje się przeznaczenie dodatkowych środków budżetowych, zarówno na projekty skierowane do MŚP, jak również w obszarach tematycznych atrakcyjnych dla MŚP lub też organizacji po raz pierwszy uczestniczących w 7PR.

2.5. Nieodzowny jest przełom w dążeniu do uproszczenia

Komisja potwierdziła potrzebę dalszych uproszczeń. Specjalny komunikat Komisji¹² poświęcony uproszczeniom w realizacji programów ramowych w zakresie badań naukowych przedstawiający warianty rozwiązań średnio- i długoterminowych wzbudził ożywioną debatę międzyinstytucjonalną. Niezależnie od przekonujących argumentów na rzecz stabilności i zachowania ciągłości w odniesieniu do obowiązujących reguł realizacji siódmego programu ramowego, rysuje się już szeroki konsensus co do możliwości osiągnięcia szybkich postępów w zakresie trzech potencjalnych korzyści, jakie niesie już 7PR:

- ponowne zdefiniowanie kryteriów zatwierdzania metody określania przeciętnych kosztów personelu z pominięciem kryteriów dopuszczalnych rozbieżności między kosztami przeciętnymi w kategorii personelu a rzeczywistymi kosztami odnoszącymi się do pojedynczych osób pracujących w ramach projektów. Dzięki temu możliwe byłoby uznanie za dopuszczalne większości faktycznie stosowanych przez beneficjentów metod określania przeciętnych kosztów personelu w ramach zwykłych praktyk rachunkowych, w tym metody oparte na źródłach kosztów, w szczególności w przemyśle;
- zapewnienie właścicielom MŚP oraz osobom fizycznym, które nie otrzymują pensji rejestrowanej przez księgowość projektu możliwości otrzymania wynagrodzenia za ich pracę na rzecz projektu w ramach 7PR za pomocą ryczału wzorowanego na świadczeniach dla stypendystów Marie Curie w ramach programu szczegółowego „Ludzie”;
- ustanowienie komitetu ds. rozliczeń z udziałem zainteresowanych Dyrekcji Generalnych Komisji wykonujących badawczy program ramowy, mającego za zadanie osiągnięcie wspólnej wykładni i jednolitego stosowania reguł i procedur służących wdrażaniu dotacji badawczych;

¹² COM(2010) 187 z 29.4.2010 r.

Komisja przyjęła w dniu 24 stycznia 2011 r. stosowne decyzje wykonawcze w celu niezwłocznego uruchomienia wyżej wspomnianych środków upraszczających ze skutkiem wstecznym, tak, aby stały się skuteczne w odniesieniu do bieżących dotacji w ramach 7PR. Kwestię odsetek od płatności zaliczkowych uregulowano wnioskiem Komisji COM(2010)815 w sprawie zmian w rozporządzeniu finansowym. Proponowany przez Komisję przegląd rozporządzenia finansowego ma również istotne znaczenie dla osiągnięcia pożądanego przełomu w dążeniu do uproszczenia w kolejnych programach finansowania działalności badawczej i innowacyjnej.

2.6. Kombinacja poszczególnych środków finansowania w 7PR oraz jego następca winna dążyć do nowego stanu równowagi między badaniami o oddolnej i odgórnej strukturze zarządzania

Koncepcja zarządzania oddolnego obejmuje już istotną część projektów 7PR. Dotyczy to w szczególności działań Marie Curie służących szkoleniu i mobilności naukowców, jak również inicjatywy badań motywowanych ciekawością, z jakimi występuje Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERBN). Do programów wartych wzmianki należą również przyszłe i powstające technologie, jako przykład stymulującej interdyscyplinarne wysiłki badawcze w sferze technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) kombinacji tematycznych konkursów odgórnych, i otwartych konkursów o bardziej oddolnej strukturze.

Przejście w stronę bardziej oddolnej struktury finansowania będzie z pewnością kontynuowane, czego świadectwem jest wniosek Komisji przewidujący kolejne otwarte i zorientowane na wyzwania zaproszenia do składania wniosków już w ostatnich latach bieżącego, 7PR. Niezależnie od powyższego Unia Innowacji oznacza zobowiązanie do umocnienia roli ERBN, a kwestia zrównoważenia strategii oddolnej i odgórnej wymaga uwypuklenia w toku debaty nad ukierunkowaniem kolejnej tury PR.

Z punktu widzenia całości PR najistotniejsze znaczenie ma jednak zapewnienie odpowiedniej równowagi między oddolnymi a odgórnymi projektami badawczymi. W nawiązaniu do powyższych uwag (pkt 2.1 i 2.4) dotyczących silnego zogniskowania przyszłych działań na najważniejszych wyzwaniach, należy pamiętać, że pomyślność tego rozwiązania uzależniona jest od tego, czy uda się doprowadzić do rozkwitu twórczych zdolności i pomysłowości na poziomie indywidualnych projektów i naukowców.

Komisja pragnie ponownie potwierdzić swoje poparcie dla koncepcji trójkąta wiedzy, podkreślając przy tym potężny bodziec dla komponentu edukacyjnego, jakim są prace wykonywane pod patronatem Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii. Niemniej istotne znaczenie uzyskają z pewnością zapowiedziane w komunikacie o „Unii Innowacji” fora akademicko-branżowe oraz „sojusze na rzecz wiedzy”, jak również rozwój odpowiednich umiejętności wśród naukowców za pomocą działań Marie Curie.

2.7. Należy rozważyć, czy nie powinno się zaprzestać wprowadzania nowych instrumentów

Pozostałe środki w ramach 7PR będą kontynuowane w obecnych ramach prawnych i przy niezmiennym wachlarzu dostępnych instrumentów.

Komisja zamierza jednak przeanalizować obecny zestaw instrumentów w celu określenia możliwych obszarów uproszczenia, ewentualnej likwidacji zbędnych elementów i uzupełnienia luk. Należy również rozważyć nowatorskie rozwiązania, takie jak nagrody lub innowacyjne procedury udzielania zamówień publicznych.

Wymienione wysiłki będą wspomagane na wiele sposobów, w szczególności na forum Komitetu Europejskiej Przestrzeni Badań i Innowacji (ERAC) oraz w ramach przygotowywanego komunikatu o partnerstwach. Wyłonione pomysły znajdą odzwierciedlenie we wnioskach Komisji dotyczących kolejnego PR.

Możliwie najbardziej efektywne spożytkowanie nakładów z budżetu unijnego wymagać będzie zwiększenia towarzyszącej im unijnej wartości dodanej, spotęgowania skuteczności i wzmocnienia efektu dźwigni inwestycyjnej. Wspólne, strategiczne ramy, o których mowa wyżej, będą miały na celu zapewnienie ukierunkowania wszelkich nakładów UE w dziedzinie badań i innowacji na wspólne cele i podporządkowanie ich wspólnej strategii. To zaś wymagać będzie rozwinięcia spójnego, uproszczonego zestawu instrumentów.

2.8. W ostatnich latach realizacji 7PR należy podjąć dalsze kroki służące zwiększeniu udziału kobiet w badaniach naukowych

Komisja przykładą istotną wagę do tego zagadnienia, jakkolwiek dostrzega przy tym własne ograniczone możliwości w tej materii z uwagi na fakt, iż program ramowy obejmuje niewielki wycinek całości działań europejskich na polu badań naukowych. Nie ma mowy o osiągnięciu rzeczywistych postępów, dopóki nie uzgodni się wspólnego stanowiska z zagwarantowaniem czynnego poparcia ze strony wszystkich agencji płatniczych i naukowców w całej europejskiej przestrzeni badawczej. W tym kontekście Komisja podejmuje wyzwanie, jakim jest pełnienie roli lidera przemian.

Niezależnie od bieżącej działalności, obejmującej w szczególności docelowy próg 40 %, czynności w zakresie monitorowania, uświadamiania i propagowania, oraz w razie powodzenia działań Marie Curie – proponowana jest seria działań dodatkowych. Komisja podejmie następujące działania:

- całkowite upowszechnienie progu 40 % uczestnictwa kobiet we wszystkich komisjach oceniających i ciałach doradczych – przy jednoczesnym zabieganiu o wsparcie ze strony państw członkowskich w celu osiągnięcia tego progu przez komitety programowe;
- rozpoczęcie nowych analiz przy wsparciu państw członkowskich oraz instytucji badawczych w celu przeprowadzenia przed końcem roku 2011 rozpoznania czynników kulturowych i okoliczności wpływających na poziom uczestnictwa kobiet w badaniach naukowych oraz odpowiednich środków zaradczych;
- zaostrzenie nadzoru na wszystkich etapach realizacji projektu;
- umocnienie, w ramach działań Marie Curie, roli wyspecjalizowanego panelu ds. wznowienia działalności naukowej służącego pomocą badaczkom pragnącym kontynuować karierę naukową po przerwie – na przykład związanej z urlopem macierzyńskim.

2.9. Utorowanie, dzięki poprawie powiązań programu ramowego z funduszami strukturalnymi, drogi do zwiększenia udziału badaczy z tych państw członkowskich, które nie są należycie reprezentowane

Szczególnym przykładem dokonanych już dotąd postępów jest grupa ekspertów ds. efektów synergii, powołana do wyszukiwania potencjału synergii między 7PR, funduszami strukturalnymi oraz programem ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji. Grupa gromadząca przedstawicieli kręgów akademickich, sfer politycznych oraz praktyków, z

reprezentacją edukacyjnego wierzchołka trójkąta wiedzy, ma doradzać zarówno w sferze bieżącego okresu programowania (2011-2013) jak i w odniesieniu do jego następnej edycji, jak również w sprawach przyszłych działań regionalnych 7PR. Prace grupy ekspertów ds. efektów synergii mogą wykorzystać niedawno przeprowadzoną analizę synergii podjętą z inicjatywy Komitetu Europejskiej Przestrzeni Badań i Innowacji (ERAC).

Jako przewodnie inicjatywy strategii „Europa 2020”, Unia Innowacji oraz agenda cyfrowa pociągną za sobą znaczące konsekwencje dla osiągnięcia zwiększonej koordynacji poszczególnych gałęzi polityki i działalności UE, w szczególności nakładów na rzecz badań, innowacji i spójności.

Fundusze strukturalne powinny zapewnić wsparcie konieczne do celów rozwijania zdolności – na przykład w zakresie infrastruktury badawczej oraz działań zmierzających do upowszechnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu na całym terytorium Europy, poszerzając tym samym podstawy unijnych badań i innowacji oraz budowy potencjału społeczeństwa wiedzy.

2.10. Otwarcie 7PR na współpracę międzynarodową

Dostęp do 7PR dla współpracy międzynarodowej jest otwarty, a uczestniczą w nim naukowcy z ponad 160 krajów. Skala tego udziału – zarówno w ujęciu finansowym, jak i w liczbach bezwzględnych – jest jednak stosunkowo niewielka, w szczególności dotyczy to wiodących potęg naukowych oraz nowych graczy światowej nauki. Ten stan rzeczy oznacza poważną lukę niewykorzystanych możliwości, która wymaga zagospodarowania.

W oparciu o doświadczenia z dotychczasowych inicjatyw w rodzaju zawieranych przez UE dwustronnych umów o współpracy naukowo-technicznej oraz skoordynowanych konkursów obserwuje się palącą potrzebę wypracowania strategicznej koncepcji międzynarodowej współpracy w tej sferze.

W tym właśnie celu Komisja zamierza dokonać głębokiego przeglądu – zwięzłego sprawozdaniem przed końcem 2011 r. – jej obecnej strategii współpracy międzynarodowej. Pozwoli on na przeanalizowanie możliwości w zakresie gromadzenia masy krytycznej, zwiększonej specjalizacji, w obszarach szczególnego zapotrzebowania i stosunkowo silnej pozycji Europy, z uwzględnieniem wspomnianego wyżej wniosku (zob. pkt 2.1) dotyczącego skoncentrowania wysiłków na najważniejszych wyzwaniach w sferze badań naukowych. W tym kontekście istotne znaczenie będzie miało zdefiniowanie wspólnych i indywidualnych zadań państw członkowskich oraz programu ramowego oraz odpowiednich środków, jak to miało miejsce za pośrednictwem strategicznego forum ds. międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej – co pozwoli na rozpoznanie obszarów wspólnego zainteresowania oraz odpowiednich koncepcji.

3. PERSPEKTYWY

W ostatnim rozdziale swego sprawozdania grupa ekspertów ds. oceny śródkresowej siódmego programu ramowego omawia konsekwencje poczynionych ustaleń i zgromadzonych przesłanek dla wytyczenia celów i realizacji przyszłych programów finansowania badań. Podkreśla jednocześnie konieczność wsparcia wykonania strategii „Europa 2020”, włącznie z szeroko zakrojonymi celami, jakie wytycza Unia Innowacji wraz z powiązаныmi z nią inicjatywami przewodnimi.

Grupa ekspertów opowiada się za trzema kwestiami: doskonałości, konkurencyjności oraz celami istotnymi społecznie jako naczelnymi założeniami programu badawczego i priorytetami dla przyszłych programów ramowych. Wymienione elementy całkowicie wpisują się w szerokie założenia sformułowane pod hasłem Unii Innowacji.

Wyniki przedmiotowej oceny przełożą się bezpośrednio na przyszłość polityki badań naukowych, w szczególności za pośrednictwem przygotowywanej właśnie zielonej księgi, która ma zostać przyjęta z początkiem roku 2011, i powinna rozpętać szeroką, publiczną debatę nad kluczowymi zagadnieniami wymagającymi uwzględnienia w przyszłych programach.

4. MECHANIZM FINANSOWANIA OPARTY NA ZASADZIE PODZIAŁU RYZYKA – RSFF (ANG. *RISK SHARING FINANCE FACILITY*)

4.1. Wprowadzenie w funkcjonowanie mechanizmu i kontekst jego śródkresowej oceny

RSFF opracowano na żądanie Rady UE wyrażone w grudniu 2005 r., kiedy to Rada zwróciła się do Komisji Europejskiej (KE) i Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) o zaproponowanie umożliwiającej podział ryzyka formy finansowania służącej wspieraniu dodatkowych inwestycji w badania, rozwój i innowacje w latach 2007-2013. Gromadzący łączny budżet sięgający nawet 2 mld EUR (w tym do 1 mld ze środków 7PR i drugie tyle z zasobów własnych EBI) przeznaczony na pokrycie ewentualnych strat w wyniku pożyczek udzielonych przez EBI lub też pośredników finansowych tego banku, RSFF ma na celu zwielokrotnienie przez efekt dźwigni łącznych pożyczek rządu 10 mld euro na potrzeby działalności badawczej, rozwojowej i innowacyjnej prowadzonej tak przez sektor prywatny, jak i przez instytucje publiczne podejmujące poważniejsze ryzyko finansowe.

Zgodnie z załącznikiem II do 7PR wkład finansowy UE dzieli się na dwie części: pierwsza transza w wysokości 500 mln EUR na lata 2007-2010; i ewentualna druga transza w wysokości 500 mln EUR na lata 2011-2013, uzależniona od wyników oceny śródkresowej.

4.2. Ocena śródkresowa RSFF

Podjąwszy działalność w pierwszej połowie 2010 r. niezależna grupa ekspercka wyznaczona do przeprowadzenia rzeczowej oceny śródkresowej w swym sprawozdaniu¹³ uznaje RSFF za innowacyjne, antycykliczne i powodowane zapotrzebowaniem narzędzie finansowania, wprowadzone pomyślnie w sferę finansowania badań naukowych przez Unię Europejską, które zdecydowanie pomogło w spotęgowaniu nakładów na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną. Uwypuklając niebagatelne efekty na skalę całej UE, jakie przyniósł mechanizm od czasu jego uruchomienia, nierzadko przerastające nawet wstępne oczekiwania¹⁴, grupa ekspercka podkreśla w swym sprawozdaniu, że wdrożenie RSFF

¹³ Sprawozdanie niezależnej grupy eksperckiej zostało przedłożone przez przewodniczącą grupie Erikę Mann wraz ze sprawozdawcą grupy (Luc Soete) Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii Parlamentu Europejskiego oraz Grupie Roboczej ds. Badań Rady, jak również odpowiednim komitetom programowym 7PR.

¹⁴ Do końca 2009 r., zatwierdzono pożyczki udzielone za pomocą RSFF na kwotę 6,3 mld EUR, a wsparcie otrzymały łączne inwestycje w badania, rozwój technologiczny i działania innowacyjne wynoszące 16,2 mld EUR – tym samym osiągnięto niebagatelny efekt dźwigni – o współczynniku piętnastokrotnym (proporcja budżetu z zasobów KE i EBI do całkowitych nakładów w sferze BiR i

przebiegło bardzo sprawnie i skutecznie, prowadząc do zgromadzenia przez EBI oraz KE olbrzymiej wiedzy o zarządzaniu nowatorskiego i wspólnie ocenianego instrumentu finansowego, udzielając tym samym ważnej lekcji i zdecydowanej zachęty poprzez wykazanie, jak wiele można osiągnąć dzięki roztropnemu połączeniu funduszy z budżetu unijnego opartych na ocenie ryzyka z kapitałem EBI oraz specjalistyczną wiedzą, jaką dysponuje bank.

Zważywszy, że RSFF to wzór do naśladowania, który zasługuje na rozwinięcie i rozbudowanie, niezależna grupa ekspercka sformułowała dziesięć zaleceń, które można pogrupować następująco:

- Bieżący okres programowania (2011-2013):
 - natychmiastowe uruchomienie wkładu UE w RSFF sięgającego kwoty 500 mln EUR przy zachowaniu warunków przewidzianych przez podstawę prawną 7PR WE (siódmego programu ramowego Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji) – *zalecenie 1*;
 - dodatkowy wkład finansowy UE w RSFF do kwoty 500 mln EUR na lata 2011-2013 pochodzący z programu szczegółowego Współpraca, wdrażającego 7PR WE lub też ze środków spoza 7PR - *zalecenie 5*;
 - odnawialność wkładu finansowego UE pozwalająca na zaspokojenie zapotrzebowania przed końcem roku 2013 - *zalecenie 7*;
 - możliwe do wprowadzenia w życie udoskonalenia w niektórych już wspieranych grupach docelowych beneficjentów (w szczególności: MŚP, infrastruktura badawcza) poprzez wprowadzenie dostosowanych rozwiązań i zmian w strukturze podziału ryzyka - *zalecenia 2, 3 i 4*;
- Następny okres programowania – po roku 2013:
 - Kontynuowanie i rozszerzenie skali i zakresu wznowionego RSFF poprzez specjalny, odnawialny wkład unijny w kwocie nie mniejszej niż 5 mld EUR - *zalecenia 7, 9 i 10*;
 - Dążenie do pewnego stopnia racjonalizacji dotychczasowych i przyszłych instrumentów finansowych UE (z zapobieżeniem podwajania wysiłków i wykorzystaniem możliwości synergii) – *zalecenie 6*;
 - zagwarantowanie regularnego monitorowania – *zalecenie 8*.

innowacji, które otrzymały wsparcie). Projekty korzystające z RSFF realizuje się w 18 spośród państw członkowskich UE oraz w dwóch krajach stowarzyszonych. Do września 2010 r. przez mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka sfinansowano: 8,1 mld EUR łącznych zatwierdzonych pożyczek na potrzeby 82 projektów; 5,3 mld EUR łącznych pożyczek udzielonych na potrzeby 54 projektów.

4.3. Odpowiedź Komisji

Komisja wyraża zadowolenie ze stopnia szczegółowości i głębokości analizy przeprowadzonej przez niezależną grupę ekspertów.

Jako że pomyślny wynik oceny śródkresowej był warunkiem wstępnym uwolnienia kolejnej transzy w kwocie 500 mln EUR pochodzących z funduszy 7PR przeznaczonych na RSFF w latach 2011-2013, Komisja stwierdza, że uruchomienie tej sumy zostało zdecydowanie zalecone przez obie niezależne grupy ekspertów: ds. oceny śródkresowej mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka (*zalecenie 1*) oraz ds. oceny śródkresowej siódmego programu ramowego WE. Uchwalając budżet UE na rok 2011, Rada i Parlament Europejski udzieliły już zasadniczo zgody na uwolnienie drugiej transzy (250 mln EUR zapisano w budżecie na rok 2011). Komisja zwraca się tym niemniej do obu instytucji o udzielenie bardziej formalnej odpowiedzi, obejmującej cały okres (2011-2013) w ciągu roku 2011, o ile uznają to za stosowne.

Komisja w pełni podziela zalecenia 2, 3 i 4 niezależnej grupy ekspertów, co do zajęcia się potrzebami obecnie niedostatecznie reprezentowanych grup potencjalnych beneficjentów RSFF (to jest: MŚP, organizacje badawcze zrzeszające szkoły wyższe oraz zakłady infrastruktury badawczej). Komisja prowadzi już z EBI negocjacje techniczne dotyczące konkretnych rozwiązań i nowych sposobów na osiągnięcie wymienionych celów, w szczególności obejmujących zmiany w strukturze podziału ryzyka, zestawów instrumentów, zwiększenia poziomów ryzyka oraz wprowadzenia możliwości finansowania kapitałowego. Prowadzone rozmowy mają już w pierwszym półroczu 2011 r. doprowadzić do stosownych zmian w umowie między KE a EBI o wdrożeniu RSFF.

Komisja z zadowoleniem przyjmuje cele i zalecenia grupy ekspertów ds. oceny śródkresowej mechanizmu finansowania na kolejny okres programowania (po roku 2013). W szczególności zwraca uwagę na fakt, iż są one zbieżne z celami komunikatu o Unii Innowacji¹⁵, apelującego o szerszy dostęp do finansowania; o przyciągnięcie znacznie większych nakładów ze źródeł prywatnych; oraz znacznie szersze stosowanie instrumentów inżynierii finansowej dla wsparcia innowacji¹⁶. Trwają analizy nad konkretnymi metodami finansowania, które pozwolą na zwiększenie zakresu stosowania RSFF tak, by umożliwić rozpowszechnienie wspólnie ponoszonego ryzyka w projektach zarówno w dziedzinie BiR, jak i innowacji; bada się również sposoby finansowania oraz wspierania przez UE wdrażania ambitnych, nowych celów (w rodzaju planu EPSTE), ze szczególnym uwzględnieniem przewodnich inicjatyw strategii „Europa 2020”, takich jak agenda cyfrowa czy też Europa efektywnie korzystająca z zasobów. Komisja pracuje obecnie intensywnie wraz z grupą EBI nad opracowaniem skutecznej, wydajnej i oszczędnej metody wykorzystywania instrumentów finansowych, zwłaszcza w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji, w perspektywie przekrojowej, łączącej poszczególne gałęzi polityki.

¹⁵ COM(2010) 546 z 6.10.2010.

¹⁶ Potrzeby te uwypuklono również w komunikacie COM(2010) 553 z dnia 6 października 2010 r. zatytułowanym: Polityka regionalna jako czynnik przyczyniający się do inteligentnego rozwoju w ramach strategii Europa 2020.

Komisja potwierdza zalecenie grupy ekspertów dotyczące regularnego monitorowania wykorzystywania mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka, i zamierza jeszcze w 2011 r. podjąć konkretne kroki w tym kierunku.